

ἀποσιώπησω τὸν Σόλωνα, ἐκείνον τὸν σοφώτατον καὶ φιланθρωπότατον νομοθέτην, εἰς ὃν ἐχρεωστεῖτο πᾶσα ἡ δύναμις, ἡ σοφία, ἡ εὐτυχία καὶ ἡ ἀνεξάλειπτος δόξα τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ Σόλων λοιπὸν, διορισθεὶς ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ νὰ δώσῃ νόμους εἰς τὴν πατρίδα, ἔβαλε βάσιν τῆς νομοθεσίας τὴν δημοσίαν ἀνατροφὴν τῶν πολιτῶν. ἤξευρεν ὅτι εὐνομία ἄνευ τῆς καλῆς ἀνατροφῆς δὲν δύναται νὰ σταθῇ· ὅτι οἱ ὑποκείμενοι εἰς τοὺς αὐτοὺς νόμους πρέπει νὰ ᾔναι καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον μεμορφωμένοι τὴν ψυχὴν· ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ συντεθῇ πολιτικὸν σῶμα ἐξ ἀνθρώπων παντάπασι διαφόρων κατὰ τὰ ἦθη, κατὰ τὰ φρονήματα καὶ ἐνὶ λόγῳ κατὰ τὴν ἀνατροφὴν. Ἡρξάτο λοιπὸν τὴν λαμπρὰν πολιτικὴν αὐτοῦ οἰκοδομὴν ἀπὸ τῶν ἀληθινῶν αὐτῆς θεμελιῶν· ἔθετο νόμους περὶ διδασκαλίας καὶ γυμνάσεως τῶν παιδῶν, ἐνεπιστεύθη εἰς τὸ δικαστήριον τοῦ Ἀρείου Πάγου τὴν ἐφορίαν τῆς δημοσίας ἀνατροφῆς· ἐσύστησε πάντα τὰ δυνατὰ μέσα τῆς ἀνθρωπίνης τελειοποιήσεως, καὶ ἀπέδειξεν ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων καὶ τὴν δύναμιν τῆς καλῆς ἀνατροφῆς τῶν πολιτῶν, καὶ τὴν ἀνάγκην αὐτῆς εἰς πᾶσαν πόλιν ἢ ἔθνος, ὃ θέλει τὴν ἀληθινὴν αὐτοῦ δόξαν καὶ εὐτυχίαν· διότι δὲν ἐστάθη ποτὲ οὐδεμία πόλις τόσον ἔνδοξος καὶ εὐτυχῆς, ὅσον αἱ Ἀθῆναι, ἐνόσω τὸ περὶ ἀνατροφῆς σύστημα τοῦ Σόλωνος ἐφυλάττετο. ἔχει δίκαιον ὁ σοφώτατος Πλούταρχος νὰ ἐλέγχῃ τὸν Νουμᾶν, τὸν δεύτερον νομοθέτην τῆς Ῥώμης, ὅτι δὲν ἐπεμελήθη πρῶτον τὴν παιδικὴν ἀνατροφὴν τῶν πολιτῶν. Καὶ τοῖς μὲν πολλοῖς, λέγει, οὐκ ἄξιον ἐγκαλεῖν νομοθέταις τοῖς ἐλλείπουσιν ἢ δι' ἀγνοίαν ἢ δι' ἀσθένειαν· ἀνδρὶ δὲ σοφῷ, βασιλείαν παραλαβόντι δήμου γεωστὲ συνισταμένου καὶ πρὸς μηδὲν ἀρτιτείνοντος, περὶ τί πρῶτον ἦν σπουδάζειν προσῆκεν, ἢ παιδῶν ἐκτροφὴν, καὶ νέων ἀσκησιν, ὅπως μὴ διάφοροι μηδὲ ταραχώδεις γένοιτο τοῖς ἦθεσιν, ἀλλ' εἰς ἓν τι κοινὸν ἀρετῆς ἔχρος εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πλαττόμενοι καὶ τυποόμενοι συμβαίνοισιν ἀλλήλοις ;

Ἀλλ' ἐὰν διὰ μόνου τοῦ λογικοῦ ἐγνώρισαν οἱ πρὸ Χριστοῦ τὴν ἀνάγκην τῆς ἐξ ἀρχῆς δημοσίας ἐπιμελείας τῶν παιδῶν, τί πρέπει νὰ στοχαζώμεθα περὶ αὐτῆς ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί, ἔχοντες καὶ νομοθέτην καὶ παρὰδειγμα ἐνταυτῷ τῆς ἀνατροφῆς ταύτης αὐτὸν τὸν Θεάνθρωπον Ἰησοῦν Χριστόν ; Ναι, ἡ ἐνανθρώπησις αὐτοῦ ἔδειξε τὴν εὐγένειαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· γενόμενος ἄνθρωπος ἐφάνέρωσεν εἰς ἡμᾶς τὴν ὑπέροχον ἀξίαν τῆς ψυχῆς· γνωρίζων ὡς πλαστοουργὸς καὶ ψυχοδότης τὴν θείαν φύσιν τῆς ψυχῆς, ἔδειξεν ὅτι διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν δυνάμεων αὐτῆς δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ φθάσῃ εἰς τὸν πλέον ὑψηλὸν βαθμὸν τῆς τελειότητος. Ἀνετράφη ὡς ἄνθρωπος, καὶ ἔδειξεν ἐν ἑαυτῷ τὰς τελειότητας τοῦ ἀνθρώπου, διὰ νὰ διδάξῃ ἡμᾶς ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις διὰ τῆς ἐπιμελείας τῶν δοθέντων εἰς αὐτὴν χαρισμάτων